

**ESCOLA DE FORMACIÓ
JORNADA DE TARDOR
10 NOVEMBRE 2012**

LA POLÍTICA DE L'AIGUA

Paco Sanz

Recuperació del bon estat dels rius, zones humides, aqüífers i aigües litorals, única garantia a llarg termini de poder disposar d'aigua de bona qualitat i en quantitat suficient per als usos humans.

El model de desenvolupament econòmic hui en crisi és un model depredador de recursos i del territori. Respecte a la política de l'aigua, ha suposat un creixement desorbitat de les demandes tant agrícoles com urbanes, en un context polític i legal de permissivitat i promoció institucional de les grans obres hidràuliques. El resultat ha estat la sobreexplotació i degradació de les aigües superficials i subterrànies i els ecosistemes dependents d'elles.

Aquest desequilibri entre oferta i demanda d'aigua s'agreujarà en el futur com a conseqüència del canvi climàtic. Cal, per tant, prendre mesures immediates en la línia de la Nova Cultura de l'Aigua:

- Recuperació del bon estat dels rius, zones humides, aqüífers i aigües litorals, única garantia a llarg termini de poder disposar d'aigua de bona qualitat i en quantitat suficient per als usos humans.
- Decidida gestió de la demanda d'aigua, amb un control efectiu dels usos privats de l'aigua i l'aplicació del principi de recuperació dels costos de satisfer aquests usos, incloent-hi els costos ambientals.
- Aplicació del principi de prevenció en la planificació hidrològica, tenint en compte les conseqüències del canvi climàtic i la reducció de precipitacions ja registrada durant els darrers 25 anys.
- Promoure i garantir la transparència i la participació ciutadana efectiva en la planificació i la gestió de l'aigua.

És important unir els esforços des de la societat civil i des de les institucions de representació ciutadana per avançar cap una nova cultura de l'aigua i un nou model socio-econòmic respectuós amb la natura i les persones.

És urgent per tant, posar en marxa, entre altres, les següents propostes:

- Aprovar un nou Pla de Conca del Xúquer elaborat d'acord els principis de protecció ambiental, prevenció del deteriorament, recuperació dels costos i participació ciutadana establerts per la Directiva Marc de l'Aigua.
- Establir i garantir el compliment dels règims de cabals ecològics per als nostres rius, zones humides i aigües de transició, així com de reserves ambientals en els aqüífers, que assegurin la seua recuperació i bona salut.
- Adequar i garantir el subministrament d'aigua de boca tenint en compte les necessitats reals de la població front a l'expansió urbanística desmesurada que se ha produït aquests últims anys.
- Advocar per una gestió pública de l'agua que incloga el cicle integral de l'agua, i acabar amb la privatització i mercantilització creixent de l'agua.

NO HI HA TEMPS QUE PERDRE EN LA RECUPERACIÓ DELS NOSTRES RIUS, AqüÍFERS I ZONES HUMIDES

El nou Pla Hidrològic del Xúquer, element fonamental en la gestió de l'aigua, hauria d'haver-se aprovat a desembre de 2009, d'acord amb la Directiva Marc de l'Aigua, i la primera revisió del mateix s'hauria d'efectuar al cap de sis anys, en 2015. Però la nostra demarcació porta més de tres anys de retràs en l'elaboració del nou Pla Hidrològic de Conca i, el procés

de planificació es troba paralitzat, a la vegada que el deteriorament ambiental avança a marxes forçades, ja que:

- Continuen sense establir-se règims ecològics de cabals en rius, llacs i zones humides, la qual cosa ha ocasionat una important deterioració de la biodiversitat, arribant, fins i tot, en els últims anys, a assecar-se trams de rius a Conca, Albacete o València. Persisteixen igualment greus problemes de contaminació de les aigües i els sediments en els ecosistemes aquàtics.

- Els principals aqüífers experimenten una deterioració continuada, tant per la caiguda lliure dels seus nivells piezomètrics com per la deterioració persistent del seu estat qualitatiu. Els espais fluvials i boscos de ribera han desaparegut o es troben summament deteriorats en molts trams dels nostres rius.

- Cada vegada més el proveïment d'aigua a la població corre perill de no poder dur-se a terme a partir de les fonts de subministrament tradicionals, i s'executen i projecten grans obres per a portar l'aigua a grans distàncies dins de les pròpies conques o fins i tot seguir transvasant aigua fora de les conques hidrogràfiques naturals. D'altra banda, l'urbanisme desmesurat ha provocant un augment de les demandes que amenaça el futur dels nostres recursos hídrics.

No hi ha temps que perdre per abordar la planificació hidrogràfica i donar compliment a la Directiva Marc de l'Aigua que fixa com a objectiu el bon estat ecològic de les nostres masses d'aigua per al 2015.

El 4 d'octubre de 2012, el Tribunal de Justícia Europeu condemnava a Espanya per incomplir en un gran nombre de demarcacions hidrogràfiques espanyoles els terminis establerts per la Directiva Marc de l'Aigua referits als nous plans hidrològics -que havien d'estar aprovats a desembre de 2009- i a la seua consulta pública. De totes les demarcacions espanyoles peninsulars, probablement la que afecta al Xúquer i l'Albufera és la que es troba en una pitjor situació, ja que ni tan sols està definit l'àmbit territorial de la demarcació hidrogràfica del Xúquer i de les conques internes. Tampoc no s'ha aprovat el programa de mesures ni s'han posat en marxa totes les mesures contingudes en eixe programa, incomplint allò exigint per la DMA.

És imprescindible l'aprovació d'un nou Pla de Conca del Xúquer d'acord amb els principis, objectius i exigències de la Directiva Marco de l'Aigua, així com l'establiment d'un règim de cabals ecològics, amb la finalitat d'aconseguir el bon estat quantitatiu i qualitatiu tant de les masses d'aigua superficials i subterrànies com dels ecosistemes associats a elles.

Igualment cap acabar amb la sobreexplotació dels aqüífers de La Manxa Oriental i del Vinalopó, així com engegar mesures efectives per recuperar els seus nivells piezomètrics fins als propis del seu règim natural, per poder tornar a tenir rius vius.

Finalment és necessita una participació pública real, efectiva i transparent, perquè el nou pla de conca no neixi viciat per l'opacitat i l'arbitrarietat, impròpies d'una democràcia moderna. Això implica prestar especial atenció als usuaris ciutadans o usuaris comuns, que fins al moment han estat els més marginats del procés de planificació.

INICIATIVA CIUTADANA EUROPEA PEL DRET HUMÀ A L'AIGUA

PEL DRET HUMÀ A L'AIGUA I EL SANEJAMENT. L'AIGUA ÉS UN BEN PÚBLIC. NO A LA PRIVATITZACIÓ DE L'AIGUA

La Iniciativa Ciutadana Europea (ICE) és una Iniciativa Legislativa Popular a nivell europeu, de manera que la recollida de signatures es fa a nivell europeu i qui va a discutir la proposta presentada és el Parlament Europeu. La proposta de la HISSI que estem recolzant és: "El dret a l'aigua i el sanejament com a dret humà. L'aigua no és un ben comercial, sinó un ben públic!" El nombre de signatures a aconseguir és 1 milió en almenys set països europeus. A l'Estat espanyol li correspon recollir com a mínim 50.000 signatures.

La recollida de signatures es pot realitzar:

1- a través de la web: <https://signature.right2water.eu/oct-web-public/signup.do?lang=es>

2- en paper, en aquest enllaç podeu baixar al document i convidar als vostres amics i amigues a que firmen: http://www.right2water.eu/sites/water/files/u/u4/ECI-Support-Statements-Form-9-ES-ES_0.pdf

L'objectiu de la ICE és que la Comissió Europea presente una proposta legislativa per a la implementació del dret humà a l'aigua i el sanejament reconegut per l'ONU i a promoure el subministrament d'aigua i el sanejament com a serveis públics essencials per a tots. Primer ha de ser aprovat i debatut pel Parlament Europeu i després dirigit a la Comissió Europea. El que conté la proposta legislativa és el següent:

La legislació de la UE ha d'exigir als governs que garanteixen i proporcionen a tots els ciutadans i ciutadanes serveis d'aigua potable i sanejament convenients. Instem al fet que:

1. per obligació, les institucions comunitàries i els Estats membres vetllen per que tots els ciutadans puguin exercir el dret a l'aigua i el sanejament;
2. el proveïment d'aigua i la gestió de recursos hídrics no es regeixen per "les normes del mercat interior" i que s'exclouen els serveis d'aigua de l'àmbit de la liberalització;
3. la UE redobli esforços per aconseguir l'accés universal a l'aigua i el sanejament.

La ICE ha estat impulsada per la Federació Europea de Serveis Públics (EPSU), que és una federació de sindicats, així que els seus representants en l'Estat són CCOO i UGT. Ells centralitzen les signatures en paper per lliurar-les a EPSU. Les digitals van directament a qui ha de fer el lliurament.

La pàgina web de la Iniciativa és la següent: <http://www.right2water.eu/es>

La pàgina de la ICE de la Unió Europea és:

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000003>

AGUA PÚBLICA

Enrique Lapuente

La difícil situación económica que atraviesa la mayoría de los municipios ha hecho que algunos de ellos hayan dirigido su mirada hacia la privatización del abastecimiento de agua como fuente de ingresos para paliar, aunque sea en parte, sus abultados déficits presupuestarios. La concesión, procedimiento por el que a cambio de un canon se cede la gestión de la explotación a una empresa privada, ha sido en muchos casos la solución elegida, no exenta de polémica por su conveniencia y, en algún que otro caso, por la ingeniería financiera que le ha acompañado.

Dejando de lado el debate de fondo sobre el modo en que deben ser gestionados los servicios públicos, y el papel que debe desempeñar la empresa privada en su prestación, veamos algunas razones de peso que parecen inclinar la balanza del lado de la gestión pública en el caso del suministro urbano de agua.

En primer lugar, no hay que olvidar que el suministro de agua es más que un bien económico, que sólo debiera estar sujeto a la reglas del mercado, se trata de un derecho humano esencial para el pleno disfrute de la vida, como así lo ha reconocido la Asamblea General de Naciones Unidas en 2010. Su gestión, como servicio público esencial, debe estar garantizada por el Estado y, aunque en apariencia nuestra legislación así lo contempla „reserva de la actividad en favor de los ayuntamientos,, en la práctica se observa la pérdida efectiva del control cuando la gestión se encomienda a la empresa privada. Los medios humanos y materiales con los que cuentan los municipios para ejercer su control se ven empujados frente a los que ostentan las empresas del sector.

La aparente libre competencia que garantiza el mercado no es tal y aparece el oligopolio como elemento de presión. En la Comunitat Valenciana, el 90 % de la gestión privada la realizan cuatro grandes grupos, dos de proyección multinacional y los otros dos locales, estrechamente relacionados con el poder político valenciano. La aparente mayor eficiencia, know how y tecnología que aporta la empresa privada queda en entredicho cuando levantamos la vista y observamos cómo se gestiona el agua fuera de nuestras fronteras. En la mayoría de los países europeos, la gestión es pública y muchos de sus gestores pueden hacer gala de ser considerados como los más eficientes. Desde el punto de vista económico, el canon concesional que deben abonar las empresas al hacerse cargo del servicio no es más que una subvención encubierta a fondo perdido que reciben los ayuntamientos de sus propios vecinos. El mecanismo es sencillo: la empresa abona un canon que repercutirá, junto con sus intereses, a sus abonados vía recibo del agua hasta la extinción de la concesión, en algunos casos de hasta 25 años. El perjuicio es claro: tarifas más caras y menor disponibilidad de recursos para hacer frente a nuevas inversiones de mejora en la red.

Las fórmulas asociativas de gestión supramunicipal, que contempla la ley, la transparencia, el control externo, la regulación del servicio y la participación ciudadana son elementos suficientes para garantizar un servicio público de calidad esencial para el ciudadano.